

Franz hrabě Poeci

Sáryfáry

Kašpar Láryfáry v Čechách

Kašpar Láryfáry se objevuje na českých jevištích mnohých spolkových amatérských divadel ve 20. letech. Tehdejší významní představitelé loutkářů objevují Pocciho a jeho pohádkové hry a vydávají je v českých překladech. Někteří loutkářští autoři té doby se Poccim inspirovali i ve vlastní tvorbě, jiní odmítají jeho Kašpara a hájí české pojetí lidového Kašpárka.

V 50. letech, kdy došlo k profesionalizaci českého loutkového divadla a s postupem let i k silnému uměleckému výboji, jak na poli autorském, tak v novém pojetí režijně výtvarném, vytrácí se z jeviště nejen Láryfáry, ale postupně i český Kašpárek. Starší generace nostalgicky vzpomíná na Kašpárka, ti nejmladší ho už téměř neznají. Možná, že už někde mezi námi čeká nový šprýmař na svůj příchod na jeviště, ale ještě nemá jméno, ještě se neobjevil . . .

Text k naší inscenaci, vybraný z dramaturgického archivu hradeckého divadla DRAK, je koláží z mnoha Poccio her, kterou s obratnou přesností vystříhala autorka Eva Oplištilová. Protagonistou není nikdo jiný než Kašpar Láryfáry. Naši inscenátoři zvolili tento text, připomínající slavné období loutkářské historie, k uvedení 1. premiéry divadelní sezóny 1988/1989, která je tentokráte jubilejní. V prosinci 1988 oslavuje loutková scéna 35. výročí trvání profesionálního loutkového divadla v Ostravě.

Kašpar se po dlouhých letech znovu vrátil na jeviště. Svůj vstupní monolog začíná slovy: Moje pozemské štěstí je hostinec! A tak jsme mu přichystali malé překvapení, ocitl se v stylově staré kavárničce, z jejichž oken skutečných i iluzivních se může spolu s diváky potěšit pohledem na historickou část ostravského náměstí. Jeho marionetové divadlo hostuje totiž tentokrát v půvabné secesní budově, kterou ostravští pamětníci znají jako sídlo známé kavárny z období mezi oběma válkami . . . Po té druhé tu už sídlilo amatérské loutkové divadlo Dřevěné království, od roku 1953 patří profesionálním loutkářům. Snad se Kašparovi i celé dřevěné herecké společnosti bude v naší kavárničce líbit.

Ožívá-li na našem jevišti velká a nezapomenutelná figura plebejského hrdiny, neznámená to, že se Kašpar znovu vrací. Ne! Poccio Láryfáry, ten starý šprýmař, patřil jiné době. Dnes večer jsme mu jen dali na chvíli nahlédnout do našeho věku a dovolili mu znovu se setkat s jeho diváky, tentokrát však s jejich potomky konce 20. století. Dovedou-li se stejně bavit a smát jako jejich předchůdci, to pozná Kašpar sám. Anebo se jim už vůbec nepodobají?! (mt)

dneska večer dáme v sázku
všechno kromě sebe
loutku vodí na provázku
a nás zase z nebe

loutky na jevišti
loutky v nás
věřit v lepší příští
ještě je čas

ještě pivo teče
a pantem se tříská
ještě věříš řečem
a zpívá se a výská

dneska večer komedii
můžete tu spatřit
ale zítra moji milí
budete k ní patřit

bláznivá hra loutek
bláznivá hra světa
láska štěstí smutek
prchající léta

komedie loutek
komedie světa
čas jak voda utek
a je po nás veta

1. premiéra sezóny 1988/89, 137. premiéra 35. jubilejní sezóny.
Program vydalo Státní divadlo Ostrava, nositel Řádu práce,
loutková scéna. Ředitel SDO: Zdeněk Starý, nositel Řádu práce.
Šéf loutkové scény: Zdeněk Míczko, nositel vyznamenání Za
vynikající práci.

Vedoucí výroby a technického provozu: Ing. Ivan Bílek. Vedoucí technického
provozu: Stanislav Janeček. Vedoucí výroby ateliéru: Ivan Zavrták. Mistr
jeviště a osvětlení: Antonín Šimela. Mistr elektroakustiky: Bořivoj Wojnar.
Vedoucí výroby kostýmů: Eliška Zapletalová. Vedoucí vlásenkárny: Jindra
Kučajová.

Grafická úprava programu: Ivan Zavrták /použito kreseb F. Poccioho/.
Fotografie: Vlasta Pavelková. Redakce: Hermína Motýlová. Vytiskly Moravské
tiskařské závody, n. p., provoz 21, Ostrava 1, Novinářská 7, R 809356,
o 380028488.

Veškerá práva k provozování tohoto díla zastupuje DILIA Praha. Cena 3 Kčs.

STÁTNÍ DIVADLO OSTRAVA – LOUTKOVÁ SCÉNA

Franz hrabě Pocci LÁRYFÁRY

Bezpříkladná komedie s velkým rámušem aneb kulturně historické drama

MONTÁŽ Z POCCIHO HER EVA OPLIŠTILOVÁ

Režie: Petr Nosálek

Výtvarník loutek: zasloužilý umělec Jan Dvořák j. h.

Výtvarník scény: Ivan Zavrták

Hudba a hudební nastudování: Miroslav Večeřa

Texty písní: Franz hrabě Pocci

Petr Motýl

Spolupráce s animací loutek: zasloužilý umělec Jan Dvořák j. h.

Choreografie: Zdeněk Boubelík

Dramaturgie: Hermína Motýlová

PREMIÉRA 23. ZÁŘÍ 1988 V DIVADLE LOUTEK

OSOBY A OBSAZENÍ

Kašpar Láryfáry	Jiří Volkmer
Kalupinka, jeho žena	Božena Homolková
Hostinský Korbílek	Dušan Feller
Profesor Řetkvička	Zdeněk Florian
Adalgisa Kleprtáčková, soukromá učenkyně a turistka	Vladimíra Nosálková
Pyšná Hildegardis	Vladimíra Krakovková
Rytíř Valentýn z Brambeburgu	Ivan Feller
Obr Asprian	Dušan Feller
Mimikáči, sličná vdova náčelníka Lajvučů	Libuše Čecháková
Krokodýl, její oblíbenec	Vladimír Břichnáč
Fortuna, bohyně štěstí a deus ex machina	Marie Kočková
Divoši	Vladimír Břichnáč
	Ján Janovic
Pokladník	Verner Konopek

Orchestr:

Miroslav Večeřa, Drahomíra Grebíková, Vladislav Georgiev

Představení řídí: Bohuslava Felgrová

Franz hrabě Pocci a jeho Kašpar Láryfáry

Franz hrabě Pocci /1807—1876/, představitel německého romantismu, se stal klasikem německého loutkového divadla 19. století. Vzdělaný aristokrat sloužil věrně třem králům na malém bavorském dvoře jako dvorní ceremoniář, intendant hudby a nakonec jako nejvyšší komoří. Romantik, pohybující se ve zkosnatělé vysoké společnosti, plně dvorního teatrálního pathosu a dvorských intrik, nachází svůj svět iluzí a snů ve všestranné umělecké tvorbě, na jejímž vrcholu stojí jeho texty loutkových her, jimiž si otevřel bránu nesmrtelnosti.

Pocci byl ve své době ctěn jako básník, kreslíř a ilustrátor písní, pohádek, knih pro děti. Byl oblí-

beným a významným karikaturistou, jen pro společnost „Alt England“ vytvořil 1740 karikatur známých osobností, mnohé další vydával tiskem. Byl i výborným pianistou a sám hojně komponoval /zcela zapomenuta je jeho komická opera Alchymista/, horoval pro Mozarta, Beethovena a romantika Webera, patřil však k odpůrcům Wagnera, ač sám vlastně uskutečňoval Wagnerovy požadavky o sloučení umění slovesného, výtvarného i hudebního. V Mnichově byl pokládán i za úspěšného dramatika, psal pro činoherní i hudební divadlo, dnes tyto jeho práce nikdo však již nezná.

Mnozí jeho protivníci a kritikové ho označují za diletanta, jindy ho posměšně titulují „Graf Casparlati“, nadšení ctitelé ho nazývají „posledním rytířem romantické loutkové hry“. Je pravdou, že by dnes jeho nesmírně rozsáhlé dílo /jen za Poccioho života vyšlo knižně více než 500 prací/ pokrýval prach v archivech, nebýt šťastného setkání básníka Poccioho s J. L. Schmidem, zakladatelem věhlasného mnichovského loutkového divadla, otevřeného v roce 1858.

Pocci tvořil pro své tři děti drobné stínové hříčky i loutkové hry, které nejdříve předváděl ve svém rodinném divadle v Ammerlandu, potom na jevišti tamtéž a až teprve po praktickém ověření je uvedl v Mnichově. V roce 1855 je vydává tiskem v knize „Neues Kasperl — Theater“. Poprvé se v nich objevuje i „Kasperl Larifari“ — Kašpar, jenž patří do veliké světové rodiny Kašpárků. A jak různorodá je to rodina, od indického Vidušaky, k ruskému Petruškoví, patří k ní anglický Punch i vídeňský Hanswurst i český Kašpárek Matěje Kopeckého. Kašpar je s touto rodinou semknut pevným poutem, ale je pocciovsky osobitý a neopakovatelný.

J. L. Schmid, drobný mnichovský úředník, jehož snem bylo hrát pro širokou veřejnost loutková představení, kupuje za 300 zlatých marionetové divadlo. V Poccim nalézá nejen vysoce postaveného protektora, jehož prosí o pomoc v nesnázích, ale především svého dramatika-básníka. Pocci s nadšením spolupracuje se Schmidem a horlivě tvoří loutkové hry. Vydává je i knižně, v 1. díle „Lustiges Komödienbüchlein“ bylo uvedeno 7 her, postupem času vyšlo 6 dílů. Básník a divadelní praktik spojili na dlouhá léta své umělecké tvůrčí síly a snahy. Pocci

psal pro „papa Schmida“ až do své smrti, ale stále divadelní budovy pro provozování loutkových her pro děti se nedožil. Až 24 let po jeho smrti postaví město Mnichov Schmidovi divadlo!

Nevyčerpatelná byla fantazie, s níž tvořil Pocci své loutkové hry, jež se zařadily mezi klasická díla německé literatury. /Hojně jsou dosud vydávány i v NDR./ Jejich originalita spočívá v osobitém přístupu k tématu, kdy často v protichůdném procesu spojuje pohádku s pravdou, romantiku s realitou, ale navíc ji okoření vtipem, drastickou lidovou komikou, ale i nejčistší poezií, intelektuálním humorem, v němž satirické šlehy, mnohdy trpké, odhalují ještě po více než stu letech pronikavost idejí, jež Pocci zcela vědomě vkládal do svých textů. Ačkoliv se námětově a programově obrací k dětem a vytváří pro ně zcela moderní divadlo, parodická nadsázka, ironické ostří i vtip je určen dospělým. „Můj vnitřní život nikdo nezná,“ píše v r. 1851 své ženě, „jedno je jisté, stále jsem prahlul po pravdě.“

Náměty k pohádkovým hrám přebírá z klasických lidových pohádek, čerpá i z tvorby svých současníků, dramaturguje pohádky bratří Grimmů, čerpá i z pohádek Tisíc a jedna noc. Druhou skupinu pak tvoří jeho „kasperliády“ které vycházejí pouze z jeho fantazie. Kašpar Láryfáry je hrdinou většiny jeho her, jeho životní družka ho představuje jako soukromníka „Kasperl von Larifari“, ale nalézáme ho v mnoha podobách. Je podomkem, sluhou, cidičem bot, krejčovským pomocníkem, ale i ministrem, princem, virtuosem . . . Sám se nesmírně rád vydává za někoho jiného. „Toť dobrý blázen je, však nemá vychování, jen nezlobte se naň, jestli vás žertem raní . . .“ tak představuje sám Pocci svého hrdinu při otevření Schmidova divadla.

„Proti romantice Poccioho her je zosobněná próza, ztělesněná parodie na rytířství, jeho Sancho Pansa; svým hrubým realismem jeví se jako nejpůsobivější a kontrastující osoba sentimentálních hrdinů romantické poezie“. /J. Veselý/

Kašparovi je vše dovoleno, může zesměšňovat dvorní úředníky i policajta, učence i politika, odhaluje lidské nectnosti i neřesti. Nezapře svůj původ z mnichovské pivnice, je požívačný, věčně hladový a žízňivý. Tehdejší divákům muselo asi notně kručet v břiše, když je Kašpar zahrnoval dlouhým

seznamem svého jídelníčku a když jeho „žaludek mluvil víc než srdce, ač byl pořád prázdný jak pytlík na tabák.“ Z jakéhokoliv nebezpečí vyvázne, nejčastěji se spasí útekem.

Kašpar se na jevišti vždy směje. Má proč!

1953 — 1988

Inscenace byla nastudována
k 35. výročí loutkové scény v Ostravě

STÁTNI DIVADLO OSTRAVA – LOUTKOVÁ SCÉNA

Franz hrabě Poeci

Sáry fáry

© Pavelková